

Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
Fax 038 425 48 88

overijssel.nl
postbus@overijssel.nl

KvK 51048329
IBAN NL45 RABO 0397 3411 21

Inlichtingen bij

Nienke Elzinga
telefoon 038 499 76 62
n.elzinga@overijssel.nl
Zaaknummer 5324304

Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW)
De heer H.P. van der Jeugd
Postbus 50
6700 AB WAGENINGEN

Datum	Kenmerk	Pagina	Bijlagen	Uw brief	Uw kenmerk
12.06.2019	2019/0137703	1 van 13			

Onderwerp: Ontheffing Wet natuurbescherming – onderdeel soorten

Geachte heer Van der Jeugd,

U heeft een aanvraag om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming – onderdeel soorten¹ (verder Wnb - soorten) bij ons ingediend. Deze hebben wij op 8 april 2019² ontvangen. De aanvraag heeft u tussentijds gewijzigd³. De aanvraag is in verband met onderzoek naar pesticiden in eierschalen en niet-uitgekomen eieren van boerenwaluw, gierzwaluw, huiszwaluw, oeverzwaluw, ringmus en spreeuw in Provincie Overijssel. In deze brief geven wij onze beslissing weer.

Besluit

Wij verlenen u een ontheffing⁴ van verbodsbepalingen voor soorten van de Vogelrichtlijn. In het bijzonder gaat het om het verbod om eieren van boerenwaluw, gierzwaluw, huiszwaluw, oeverzwaluw, ringmussen en spreeuwen te rapen en deze onder zich te hebben⁵ en te vervoeren⁶.

Deze ontheffing is aangevraagd in verband met onderzoek naar pesticiden in eierschalen en niet-uitgekomen eieren van vogelsoorten in de provincie Overijssel.

De motivering voor ons besluit is in bijlage 2 (overwegingen) weergegeven.

Deze ontheffing is geldig vanaf de eerste dag na het verzenden van onze beslissing tot en met 20 april 2024.

Voorschriften

Aan ons besluit verbinden wij voorschriften. Deze zijn in bijlage 1 weergegeven.

Leges

U bent voor het in behandeling nemen van uw aanvraag leges verschuldigd⁷. De verschuldigde leges voor dit besluit bedragen € 2.948,00.

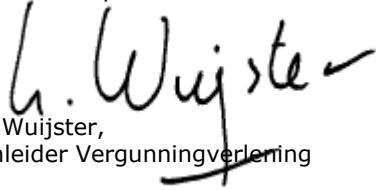
¹ In het kader van art. 3.3, eerste lid.
² EDO-kenmerk 2019/0110060.
³ EDO-kenmerk 2019/0164968.
⁴ Op basis van art. 3.3, eerste lid.
⁵ Art. 3.1, derde lid.
⁶ Art. 3.2, zesde lid.
⁷ Belastingverordening Overijssel

Voor betaling van dit bedrag ontvangt u een factuur. Op deze factuur staat tevens vermeld hoe u eventueel bezwaar kunt aantekenen tegen de hoogte van het legesbedrag en de gehanteerde grondslagen.

Vragen

Heeft u vragen? Belt u dan met Nienke Elzinga, te bereiken tijdens kantooruren op nummer 038 499 76 62. Schrijft u ons een brief of e-mail? Behandel dan één onderwerp per brief of e-mail. Wilt u ook het zaaknummer Z-HZ_WNB-2019-001777 vermelden? Op die manier kunnen wij sneller op uw vraag of opmerking reageren.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Overijssel,

Lars Wuijster,
teamleider Vergunningverlening

Bijlagen:

Bijlage 1
Bijlage 2
Bijlage 3

Voorschriften
Overwegingen bij het besluit
Werkwijze onderzoek

Afschriften

Een afschrift van dit besluit is tevens verzonden aan:

- Burgemeester en wethouders van alle gemeenten in Provincie Overijssel.

Als u het niet eens bent met dit besluit kunt u bezwaar maken, als u belanghebbende bent.
Stuurt u dan een bezwaarschrift aan ons. Wij controleren dan of wij een juist besluit hebben genomen.

Uw bezwaarschrift is een brief die aan een aantal eisen moet voldoen.

De wet stelt eisen aan uw bezwaarschrift. Die eisen zijn:

1. U zegt met welk besluit u het niet eens bent. Dit doet u door in uw bezwaarschrift het kenmerk te vermelden dat op onze brief staat.
2. U zegt waarom u het niet eens bent met dit besluit.
3. U zet uw naam, adres, handtekening en de datum op uw bezwaarschrift.
4. U verstuurt het bezwaarschrift op tijd. Op onze brief staat een verzenddatum. U stuurt ons binnen zes weken na die datum uw bezwaarschrift.

Uw bezwaarschrift kunt u op 3 manieren aan ons versturen.

1. Met de post naar: Gedeputeerde Staten van Overijssel, Team Juridische zaken, Postbus 10078, 8000 GB Zwolle.
2. Via internet. U gebruikt daarvoor ons digitale bezwaarformulier. U vindt het formulier via <https://forms.overijssel.nl/bezwaar-klacht/bezwaar-beslissing/>.
3. Met een faxbericht. Het faxnummer van het team Juridische Zaken is: 038 – 425 48 02.

Wat als u niet kunt wachten tot er een nieuw besluit is genomen?

Ook als u bezwaar maakt treedt dit besluit gewoon in werking. Dat kan vervelende gevolgen voor u hebben. U kunt de rechtbank dan vragen een voorlopige beslissing te nemen, door een zogeheten 'voorlopige voorziening' aan te vragen. Dit is een aparte procedure die loopt naast de door u gestarte bezwaarprocedure. Voor de behandeling van uw verzoek om een voorlopige voorziening betaalt u een bedrag. De rechter kan beslissen dat wij dat bedrag aan u moeten vergoeden. Voor informatie over het indienen van een verzoek belt u met de Rechtbank Overijssel: 088 – 361 55 55.

BIJLAGE 1 - VOORSCHRIFTEN

Moet u volgens voorschriften iets melden of contact opnemen met het bevoegd gezag? Geeft u dan altijd aan dat het gaat om de Wet natuurbescherming - soortenbescherming, de naam van het project en ons kenmerk van dit besluit. Daarmee is direct duidelijk voor welk deel van de organisatie de melding of uw verzoek bestemd is. Het meldpunt is bereikbaar via **Overijssel Loket - telefoon: 038 499 88 99** of via het e-mailadres meldpunt@overijssel.nl.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemeen

1. Deze ontheffing is alleen geldig voor ringers van ontheffinghouder (NIOO-KNAW) in het bezit van een geldige ringmachtiging. De ringers dienen zich te houden aan de 'gedragscode vogels ringen' van het Vogeltrekstation⁸. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
2. Alleen eierschalen en niet-uitgebroede eieren van de soorten boerenzwaluw, gierzwaluw, huiszwaluw, oeverzwaluw, ringmus en spreeuw mogen geraapt en vervoerd worden.
3. Het rapen mag alleen plaatsvinden op onderzoeklocaties in de provincie Overijssel. Een kaart met de locaties waar het onderzoek plaats zal vinden (met adres, postcode en plaats) dient minimaal 5 werkdagen voordat de activiteiten plaatsvinden, aangeleverd te worden aan bevoegd gezag.
4. Het onderzoek mag alleen plaatsvinden op de werkwijze als beschreven in bijlage 3. Verstoring van broedende vogels dient voorkomen te worden.
5. De ontheffinghouder dient ervoor te zorgen dat tijdens het gebruik van de ontheffing een (digitale) afschrift van deze ontheffing tijdens het vervoer en het onder zich hebben van de eierschalen en niet-uitgekomen eieren aanwezig is. Op verzoek van de bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren moet deze worden getoond.
6. Als de ontheffinghouder het voornemen heeft af te wijken van de voorgeschreven middelen of van de voorgenomen handelingen als weergegeven in de aanvraag, dan dient hij dit ter goedkeuring voor te leggen aan de provincie. Voor deze wijzigingen moeten opnieuw de effecten op de betrokken soorten beoordeeld worden. Alleen na schriftelijke toestemming van de provincie is de voorgenomen afwijking toegestaan. Neem voor overleg contact op met het meldpunt.
7. De ontheffinghouder dient een overzicht van de vogelonderzoeken in de maand januari van ieder jaar te zenden aan ons meldpunt. Het gaat om de vogelonderzoeken die het voorgaande jaar zijn uitgevoerd. De ontheffinghouder geeft daarbij in het algemeen aan wat de effecten en de mate van ongerief van de werkwijze in de praktijk zijn op de onderzochte vogelsoorten. Tevens wordt bij het overzicht duidelijk gemaakt welke soorten onderzocht zijn, in welke aantallen en wat de reden van dat onderzoek is. De ontheffinghouder houdt daarvoor een soortenadministratie bij die in ieder geval de volgende gegevens bevat:
  - de soortnaam;
  - datum en locatie van de geraapte eierschalen en niet-uitgebroede eieren (bij voorkeur op kaart met x, y coördinaten);
  - aantal geraapte en vervoerde eierschalen en niet-uitgebroede eieren;
  - naam ringer(s).Deze soortenadministratie dient elk jaar te worden toegezonden aan ons. Afhankelijk van de gegevens kunnen door ons aanvullende maatregelen worden gesteld.

---

⁸ 'Gedragscode vogels ringen' van het Vogeltrekstation van mei 2019. Het Vogeltrekstation is onderdeel van de Ringersvereniging en NIOO-KNAW. Voor de gedragscode zie:

<https://vogeltrekstation.nl/sites/vt/files/downloads/Gedragscode%20vogels%20ringen%201.2.pdf>

BIJLAGE 2 - Overwegingen bij het besluit

Het besluit bestaat uit de ontheffing en voorschriften. In deze bijlage zijn de overwegingen bij het besluit opgenomen. Het besluiten de overwegingen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De overwegingen zijn als volgt opgebouwd:

A	WEERGAVE VAN DE FEITEN	6
A1	Aanvraag ontheffing beschermde soorten	6
	A1.1 Omschrijving van het project	6
	A1.2 Doelstelling van het project	6
	A1.3 Soorten waarvoor ontheffing wordt gevraagd	6
	A1.4 Periode	6
	A1.5 Onderliggende documenten	6
	A1.6 Aanvullende gegevens	7
A2	Bevoegdheid	7
	A2.1 Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd	7
A3	Procedure	7
	A3.1 Overeenstemming andere provincie	7
	A3.2 Adviesverzoek aan gemeente	7
A4	Toetsingskader soorten	7
	A4.1 Wettelijke regels	7
	A4.2 Provinciaal beleid	8
	A4.2.1 Omgevingsverordening, hoofdstuk 7 Natuur	8
	A4.2.2 Beleidsregel Natuur Overijssel 2017	8
B	TOETSING AANVRAAG ONTHEFFING SOORTEN	8
B1	Inhoudelijke beoordeling	8
	B1.1 Invloed van het project op betrokken soorten	8
	B1.1.1 Effectbeoordeling in de aanvraag	8
	B1.1.2 Toetsing van de effectbeoordeling	10
	B1.3 Alternatieven voor realisatie van het project / de activiteiten	11
	B1.3.1 Alternatievenafweging in de aanvraag	11
	B1.3.2 Toetsing van de alternatievenafweging	11
	B1.4 Wettelijk belang van het project	11
	B1.4.1 Motivatie wettelijk belang in de aanvraag	11
	B1.4.2 Toetsing aan wettelijk belang	11
	B1.5 Beoordeling staat van instandhouding	11
	B1.6 Toetsing aan overige vereisten	12
	B1.7 Eindconclusie toetsing	12
	B1.8 Zorgplicht blijft altijd gelden	12
C	Slotconclusie	12

A WEERGAVE VAN DE FEITEN

A1 Aanvraag ontheffing beschermde soorten

A1.1 Omschrijving van het project

Wageningen Universiteit wil onderzoek doen naar het voorkomen van pesticiden in meerdere vogelsoorten. Recent onderzoek heeft laten zien dat pesticiden zoals persistente organofosfaten (bijvoorbeeld DDT) nog steeds in geruime mate aanwezig zijn in eieren en overleden individuen van migrerende vogelsoorten zoals huiszwaluwen en boerenzwaluwen in Nederland. De vraag is wat de herkomst van deze stoffen is. In het onderzoek van de aangevraagde activiteiten wordt onderzocht in hoeverre blootstelling aan DDT in de overwinteringsgebieden in Zuidelijk Afrika van in Nederland broedende vogels hiervan de oorzaak kan zijn.

Het onderzoek zal plaatsvinden in geheel Nederland en zal lopen van 2019 tot en met april 2024. Om te bepalen in hoeverre pesticiden bij bepaalde vogelsoorten voorkomen, zullen de eierschalen en niet-uitgekomen eieren van bepaalde vogelsoorten worden geanalyseerd. Het onderzoek zal plaatsvinden in een aantal studiegebieden waar deze vogelsoorten al langere tijd worden onderzocht middels ringonderzoek en onderzoek naar de broedbiologie. Tegelijkertijd worden monsters verzameld van insecten, water en grond in overwinteringsgebieden in Zuid Afrika. De monsters uit Zuid Afrika en Nederland worden geanalyseerd en vergeleken op het voorkomen van (vergelijkbare) persistente organofosfaten. Voor dit onderzoek worden ook niet-uitgekomen eieren en eierschalen van vogels verzameld in Engeland, Duitsland, Zwitserland en Finland.

In de provincie Overijssel gaat het om onderzoek locaties in diverse gemeenten in Twente. Hier wordt sinds 1990 onderzoek verricht naar (afname van) boerenzwaluwen in het Recapturing Adults for Survival (RAS)⁹ project. Gedurende de looptijd van het onderzoek en op basis van de resultaten zal het onderzoek verder worden uitgebreid naar andere soorten en gebieden waar RAS projecten plaatsvinden in de provincie Overijssel. Naast de boerenzwaluw wordt daarom ook ontheffing gevraagd voor een drietal nauw-verwante soorten die eveneens in Afrika overwinteren. Ter vergelijking wordt ook ontheffing gevraagd voor een tweetal soorten van het agrarisch landschap die niet naar Afrika trekken, maar waarvan wel bekend is dat ze sterk afnemen en waarvan regelmatig eieren door onbekende oorzaak niet uitkomen: de spreeuw en de ringmus.

In 2019 wordt uitsluitend onderzoek gedaan naar de boerenzwaluw. Het onderzoek vindt plaats in de periode van 1 mei tot 30 september op enkele locaties in Twente. Vanaf 2020 wordt het onderzoek uitgebreid met meer locaties en (aangevraagde) vogelsoorten. Het betreft locaties in de gehele provincie Overijssel.

A1.2 Doelstelling van het project

Dit onderzoek levert belangrijke inzichten op over de mate waarin blootstelling aan pesticiden in overwinteringsgebieden in Nederland verantwoordelijk is voor de afname van bepaalde vogelsoorten. Daarmee draagt het onderzoek bij aan antwoorden op het waarom van de decennialange achteruitgang van deze soorten.

A1.3 Soorten waarvoor ontheffing wordt gevraagd

U vraagt ontheffing aan voor van het verbod om eieren van boerenzwaluw, gierzwaluw, huiszwaluw, oeverzwaluw, ringmussen en spreeuwen te rapen, deze onder zich te hebben¹⁰ en te vervoeren¹¹.

A1.4 Periode

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode van 20 mei 2019 tot en met 20 april 2024.

A1.5 Onderliggende documenten

Voor de beoordeling van de aanvraag zijn de volgende documenten toegezonden:

---

⁹ Het doel van het RAS-project is om zoveel mogelijk terugvangsten of waarnemingen van één vogelsoort binnen een vastomlijnd gebied te verzamelen, die het mogelijk maken om de overlevingskansen van een reeks van vogels te volgen. Het project wordt gecoördineerd door het Vogeltrekstation van het NIOO-KNAW. Vogels worden gevangen, geringd, gemeten, gewogen en weer losgelaten. Ook wordt de inhoud van de legsels van de vogels geïnspecteerd.

¹⁰ Art. 3.1, derde lid.

¹¹ Art. 3.2, zesde lid.

- Aanvraagformulier WNB-soorten;
- Research Proposal 'Breaking cross-continental boundaries: The exposure of European migrating birds to African DDT' van S. Henrik Barmantlo, Centrum voor Milieuwetenschappen Department of Environmental Biology in Leiden;
- Natuurtoets pesticidenonderzoek vogels van 8 april 2019;
- Gedragscode vogels Ringen 1.2 van het Vogeltrekstation;
- Aanvullende gegevens van 23 mei 2019, waaronder een lijst met ringers en de locaties van het onderzoek in 2019.

A1.6 Aanvullende gegevens

Wij hebben uw aanvraag op 8 april 2019 ontvangen. Op 20 mei 2019 zijn aanvullende gegevens gevraagd. Deze gegevens zijn op 23 mei 2019¹² ontvangen.

A2 Bevoegdheid

A2.1 Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd

De aangevraagde activiteiten vinden plaats op het grondgebied van Overijssel. De activiteiten vallen niet onder de uitzonderingen van de bevoegdheid, zoals weergegeven in het Besluit natuurbescherming¹³. In dat geval zijn Gedeputeerde Staten van provincie Overijssel bevoegd tot het nemen van besluiten op basis van de Wnb (art. 1.3, eerste lid).

Als de activiteiten ook gevolgen heeft voor populaties van soorten op het grondgebied van de aangrenzende provincie (Wnb, art. 1.3, derde lid) stemmen wij ons besluit af met gedeputeerde staten van die provincie.

A3 Procedure

De procedure voor het verlenen van de ontheffing is uitgevoerd in overeenstemming met hoofdstuk 5 van de Wnb. Daarbij zijn de relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

A3.1 Overeenstemming andere provincie

De aangevraagde activiteiten vinden plaats op ons grondgebied. De effecten van het project op beschermde soorten zijn beperkt tot ons grondgebied. Overeenstemming met een andere provincie is niet nodig.

A3.2 Adviesverzoek aan gemeente

Wij hebben de aanvraag naar het college van burgemeester en wethouders van alle gemeenten in Overijssel gestuurd met het verzoek om advies. De gemeenten zijn vier weken de gelegenheid geboden om te reageren.

Zij hebben van deze mogelijkheid geen gebruik gemaakt.

A4 Toetsingskader soorten

Een ontheffing kan worden verleend als aan verschillende kaders is voldaan. In deze paragraaf beschrijven we kort aan welke kaders wordt getoetst.

A4.1 Wettelijke regels

Een verzoek tot ontheffing wordt beoordeeld op basis van de regels, zoals deze zijn opgenomen in hoofdstuk 3, paragraaf 3.1, 3.2 en 3.3 van de Wet natuurbescherming. Bij ons oordeel houden we tevens rekening met het derde lid van artikel 1.10 Wnb. Ook het Besluit natuurbescherming¹⁴ en (soms) de Regeling natuurbescherming¹⁵ zijn voor de toetsing relevant.

---

¹² Ons kenmerk 2019/0133165.

¹³ Besluit natuurbescherming, art. 1.3, eerste lid.

¹⁴ Art. 3.9 Besluit natuurbescherming

¹⁵ Art. 3.22 Regeling natuurbescherming i.s.m. art. 3.25 Besluit natuurbescherming

A4.2 Provinciaal beleid

Naast de wettelijke regels hebben wij beleid opgesteld in onze Omgevingsvisie. De regels, die daaruit voortkomen, zijn vastgelegd in onze Omgevingsverordening Overijssel 2017 (hoofdstuk 7).

A4.2.1 Omgevingsverordening, hoofdstuk 7 Natuur

Met de Omgevingsverordening Overijssel 2017 (hierna: Omgevingsverordening) hebben wij een nadere invulling gegeven aan enkele wettelijke regels. In deze verordening zijn een aantal nationaal beschermd diersoorten vrijgesteld van de verbodsbepalingen. Het gaat om soorten die algemeen voorkomen. De betreffende soorten zijn opgenomen in bijlage 9a bij artikel 7.4.1 van de Omgevingsverordening. De populaties van deze soorten verkeren in een gunstige staat van instandhouding. Deze vrijstellingen zijn aanvullend aan de vrijstellingen via de gedragscodes.

Voor de soorten in de eerder genoemde bijlage geldt een vrijstelling voor het opzettelijk doden of vangen. Dit geldt alleen als dit nodig is in het belang, zoals dit is weergegeven per soort in bijlage 9a bij artikel 7.4.1 van de Omgevingsverordening. Voor deze soorten is het ook toegestaan om de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen, als aan onderstaande voorwaarden zijn voldaan.

Voorwaarden

- De vrijstelling voor de handeling is niet geregeld in een door de minister goedgekeurde gedragscode.
- Er zijn geen andere bevredigende oplossingen om de doelstellingen van de handelingen te bereiken.
- De algemene zorgplicht is in acht genomen. Dat wil zeggen dat het opzettelijk vangen en doden van dieren zoveel mogelijk is voorkomen.

A4.2.2 Beleidsregel Natuur Overijssel 2017

In onze beleidsregel¹⁶ is vastgesteld dat wij kennisdocumenten soorten¹⁷ (voorheen de soortenstandaarden) betrekken bij de afweging tot het verlenen van een ontheffing op basis van de artikelen 3.3, 3.8 en 3.10 van de Wnb.

B TOETSING AANVRAAG ONTHEFFING SOORTEN

B1 Inhoudelijke beoordeling

Onze Omgevingsverordening geeft voor uw handeling en betrokken soorten geen vrijstelling.

B1.1 Invloed van het project op betrokken soorten

B1.1.1 Effectbeoordeling in de aanvraag

In verband met onderzoek naar pesticiden zullen eierschalen en niet-uitgekomen eieren van boerenzwaluw, gierzwaluw, huiszwaluw, oeverzwaluw, ringmus en spreeuw worden weggenomen.

Gedragscode & ringvergunning

Bij het rapen van eierschalen en niet-uitgekomen eieren wordt op dezelfde wijze gewerkt als bij andere onderzoeksprojecten van NIOZ en SOVON, zoals het RAS project en 'Constant Effort Sites' (CES). Voor het uitvoeren CES is op 1 oktober 1994 een vergunning voor onbepaalde tijd verleend door de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij in het kader van de Vogelwet 1936. Alle CES deelnemers beschikken over een ringvergunning die verstrekt is door het Vogeltrekstation. Deze vergunning blijft op grond van artikel 9.7 Wnb van kracht. De ringers dienen te werken volgens een vastgestelde 'gedragscode vogels ringen' van het Vogeltrekstation¹⁸. Hierin worden duidelijke regels gesteld omtrent het omgaan met (gevangen) vogels teneinde deze zo min mogelijk schade te berokkenen. Bij het rapen van de eierschalen en niet-uitgekomen eieren wordt gewerkt volgens deze gedragscode.

Werkmethode en uitbreiding onderzoek

In 2019 wordt alleen onderzoek gedaan naar boerenzwaluwen. Op de te onderzoeken locaties wordt al langlopend onderzoek aan deze soorten gedaan, namelijk ringonderzoek en onderzoek naar broedsucces (zie ook §A1.1). In die onderzoeken worden op vangdagen de in en uit vliegende oudervogels met een mistnet voor de staldeur gevangen. Deze vogels worden gemeten, gewogen, geringd en losgelaten.

¹⁶ Art. 4.2.1 Beleidsregel Natuur Overijssel 2017

¹⁷ Te raadplegen via: <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-onthefingen-wet-natuurbescherming>.

¹⁸ Te raadplegen via: <https://vogeltrekstation.nl/nl/ringers/regels-voor-ringers>.

Tegelijkertijd wordt de inhoud van de nesten gecontroleerd en jongen die groot genoeg zijn worden geringd. Van de gevangen oudervogels wordt zo mogelijk poep verzameld voor analyse. Dit zijn de standaardwerkzaamheden die onder ringmachtiging plaatsvinden en géén onderdeel zijn van deze aanvraag. Voor het onderzoek naar pesticiden worden eierschalen en niet-uitgekomen eieren in nesten waarvan de jongen zijn uitgevlogen verzameld. Dit gebeurt gelijktijdig met de hiervoor genoemde andere onderzoeken.

Vanaf 2020 wordt ook aan andere soorten gewerkt. De werkwijze verschilt per soort:

- In het geval van de gierzwaluw wordt uitsluitend gewerkt op locaties waar de vogels in nestkasten broeden die al gemonitord worden en waar de nestinhoud kan worden geïnspecteerd zonder de nesten te beschadigen. Dit laatste door een opening van een luik aan de achterkant of door openen van het dak van de kast.
- In het geval van de oeverzwaluw kunnen nesten gecontroleerd worden met behulp van endoscopie, waar bij de inhoud wordt gecontroleerd met een spiegel of cameraatje op stok. Daarmee kan aan het einde van het broedseizoen ook worden bekeken of er nog eieren zijn achtergebleven. Deze kunnen vervolgens worden verzameld waarna het nestgat dicht wordt gemaakt met zand. In kunstwanden is dit al een normale werkwijze, zo wordt ingespeeld op het instinct van de vogels om een nest te graven. Ook wordt hierdoor voorkomen dat nestparasieten zich over de nesten ontfermen.
- In het geval van de huiszwaluw worden nesten aan gevels gecontroleerd met een ladder en met de hand worden bekeken. De eierschalen en niet-uitgekomen eieren worden eventueel verzameld.
- In het geval van de ringmus wordt gewerkt op locaties waar al langlopend onderzoek plaatsvindt aan de soort en waar deze in nestkasten broeden. De inhoud van de nestkasten wordt tijdens het broedseizoen gecontroleerd en tijdens deze controles kunnen eventuele eierschalen en niet-uitgekomen eieren worden verzameld.

Aantal nesten waar onderzoek naar wordt gedaan

In 2019 wordt in Nederland in drie provincies gewerkt op in totaal circa 20 locaties. Sommige van de locaties liggen zo dicht bij elkaar dat ze als één lokale populatie worden beschouwd. Per lokale populatie zijn tenminste 10 monsters nodig om een goed gemiddeld DDT gehalte te kunnen berekenen, gegeven de variatie. In Overijssel wordt uitgegaan van 4 populaties, waar bij elke populatie 10 keer materiaal van nesten worden verzameld. In 2019 worden in circa 50 nesten van de boerenzwaluw eierschalen en/of niet-uitgekomen eieren verzameld. Voor de andere jaren is nog niet bekend naar welke van de aangevraagde soorten het onderzoek wordt gedaan. Dit wordt in de loop van het jaar nog bepaald en is afhankelijk van resultaten van het onderzoek van het voorgaande jaar.

Rapen van eierschalen en niet-uitgekomen eieren

Er zijn 3 ringers betrokken bij het onderzoek in 2019. Alleen zij zullen de activiteiten rapen en vervoeren naar de onderzoek locatie uitvoeren. Het onderzoek vindt op diverse onderzoek locaties plaats in de Provincie Overijssel. Het rapen zal niet plaats vinden in Natura 2000 gebieden.

Keuze seizoen

Voor het onderzoek is het van belang dat er een koppeling kan worden gemaakt tussen de individuele oudervogels die de eieren hebben gelegd en de jongen voeren en de achtergebleven eierschalen en niet-uitgekomen eieren. Dit is mogelijk in die gevallen waar de identiteit van de ouders van een nest met zekerheid is vastgesteld (dit gebeurt aan de hand van individuele kleurmerken die tijdens het ringen worden aangebracht). In deze nesten dienen dan de eierschalen en niet-uitgekomen eieren zo snel mogelijk verzameld te worden voordat deze verdwijnen of het nest wordt overgenomen door andere zwaluwen.

Daarnaast worden nog alle eierschalen en niet-uitgekomen eieren aan het einde van het broedseizoen verzameld. Het onderzoek kan niet buiten het broedseizoen plaatsvinden omdat dan 1) de koppeling tussen ouders en nest niet gemaakt kan worden en 2) eierschalen en niet-uitgekomen eieren snel verdwijnen en er na het broedseizoen nog maar weinig wordt aangetroffen.

Minimaliseren verstoring

Er worden uitsluitend eierschalen of niet-uitgekomen eieren weggenomen. Eieren van vogels komen synchroon uit. Eieren die achterblijven en waarvan de ouders het nest duidelijk hebben verlaten, komen niet uit. De embryo's in deze eieren zijn dood of niet ontwikkeld. Ze kunnen dus veilig worden verzameld. Er worden geen hele eieren verzameld tijdens de broedperiode, omdat de kans bestaat dat die nog uit kunnen komen. Het verwijderen van eierschalen en niet-uitgekomen eieren zal zoveel mogelijk plaats

vinden op tijdstippen dat dit de broedende vogels niet verontrust, oftewel na het uitvliegen van de jongen, of in combinatie met vang- en ringactiviteiten om verstoring te voorkomen.

Op de te onderzoeken locaties zijn geen andere beschermde soorten aanwezig aangezien de eierschalen en niet-uitgekomen eieren worden weggenomen uit boerschuren of uit nestkasten in of aan schuren of huizen. Er worden tijdens het onderzoek dus geen andere beschermde diersoorten verontrust. Het onderzoek maakt deel uit van het ringonderzoek en wordt gelijktijdig uitgevoerd. Volgens de aanvrager zorgt deze combinatie van onderzoeken ervoor dat er geen extra verstoring plaatsvindt. Het ringonderzoek vindt per stal op enkele ochtenden tijdens het broedseizoen plaats. Er wordt snel gewerkt en de hele exercitie neemt per stal en vangdag niet meer dan 1 uur in beslag.

Vervoer

Eierschalen en niet-uitgekomen eieren worden vervoerd door deelnemende ringers: Johan Drop, Leonard Rouhof en AiO George Clifton.

Staat van instandhouding

Het voorgenomen onderzoek is gericht op verbetering van de staat van instandhouding. De huidige staat van instandhouding van de zes soorten is momenteel als volgt:

boerenwaluw	gunstig
gierzwaluw	gunstig
huiswaluw	matig ongunstig
oeverwaluw	gunstig
ringmus	zeer ongunstig
spreeuw	matig ongunstig

Door de eerder genoemde maatregelen wordt volgens de aanvrager verstoring geminimaliseerd en zijn directe negatieve effecten op het broedsucces van de onderzoeksoorten uitgesloten. De activiteiten rapen een vervoer hebben daarom geen negatieve effecten op de staat van instandhouding van de te onderzoeken soorten.

B1.1.2 Toetsing van de effectbeoordeling

Door verstoring aan broedende vogels zoveel mogelijk te minimaliseren wordt voorkomen dat het broedsucces van vogels wordt beïnvloed. Door dit te voorkomen zal derhalve negatieve effecten op de lokale populatie uitblijven. Daartoe nemen wij voorschriften op.

Om verstoring te minimaliseren dient er zorgvuldig gehandeld te worden. De aangewezen ringers dienen in bezit te zijn van een ringvergunning. Om in aanmerking te komen voor een ringvergunning moet aan specifieke voorwaarden worden voldaan zodat zorgvuldig wordt gewerkt. De ringers dienen volgens de gedragscode van het vogeltrekstation te werken. Omdat in de gedragscode duidelijke regels worden gesteld omtrent het omgaan met (gevangen) vogels, wordt verstoring aan broedvogels zoveel mogelijk voorkomen. Ook door de gekozen methoden (zie bijlage 3) wordt voorkomen dat broedende vogels verstoord worden. De duur van het onderzoek per stal/vangdag is maximaal 1 uur. Door deze handelswijze wordt er zorgvuldig gehandeld, waardoor verstoring van (broedende) vogels wordt voorkomen. De activiteiten hebben daarom geen wezenlijk invloed op de staat van instandhouding van de aangevraagde soorten.

Het onderzoek in 2019 mag niet aan meer dan ca. 50 nesten van de boerenwaluw plaatsvinden. De landelijke populatie bevat ca 210.000-280.000 (in 2013-2015) broedparen¹⁹. Over de provincie Overijssel zijn de cijfers niet specifiek vermeld, wel kan gezegd worden dat de boerenwaluw redelijk verspreid over het land in schuren en stallen broedt. Slecht een klein deel van de lokale populatie zal dus worden onderzocht. Het onderzoek vindt zorgvuldig plaats. Hierdoor wordt verstoring van vogels en negatieve effecten op de populatie boerenwaluwen geminimaliseerd. Voor overige te onderzoeken (aangevraagde) soorten dient dezelfde overweging gemaakt te worden qua aantal te onderzoeken nesten en het zorgvuldig werken als bij de boerenwaluw. Het is nog niet bekend aan hoeveel nesten onderzoek gedaan zal worden. Door zorgvuldig te werken kan verstoring voorkomen worden, waardoor geen negatieve effecten op (het broedsucces van) de soorten zal optreden.

Conclusie toetsing

In verband met onderzoek naar aanwezigheid van pesticiden in de soorten boerenwaluw, gierzwaluw, huiswaluw, oeverwaluw, ringmus en spreeuw worden eierschalen en niet-uitgebroede eieren geraapt en vervoert.

---

¹⁹ Vogelatlas 2019, zie ook: <https://www.vogelatlas.nl/atlas/soorten/soort/9920>.

Het is nog niet bekend naar welke van de 6 aangevraagde soorten vanaf 2020 onderzoek zal worden gedaan. Dit is afhankelijk van de resultaten van het onderzoek in het voorgaande jaar. Echter, het onderzoek wordt zorgvuldig uitgevoerd. Door de gekozen werkwijze, het zorgvuldig handelen volgens de 'gedragscode vogels ringen' van het Vogeltrekstation en het onderzoek uit te voeren naar een klein deel van de populatie, wordt verstoring van (broedende) vogels zoveel mogelijk voorkomen. Hiertoe nemen wij een voorschrift (7) op. De ontheffinghouder houdt een soortenadministratie bij en dient deze jaarlijks te leveren aan bevoegd gezag.

In de volgende paragrafen toetsen wij of de ontheffing op basis van de wet verleend kan worden.

B1.3 Alternatieven voor realisatie van het project / de activiteiten

B1.3.1 Alternatievenafweging in de aanvraag

Het onderzoek is gericht op het vaststellen van persistente organofosfaten in de eieren van de onderzoeksoorten. Dat kan alleen door niet-uitgekomen eieren en eierschalen weg te nemen en te onderzoeken. Het onderzoek kan niet buiten het broedseizoen plaatsvinden omdat dan 1) de koppeling tussen ouders en nest niet gemaakt kan worden en 2) eierschalen en niet-uitgekomen eieren snel verdwijnen en er na het broedseizoen nog maar weinig wordt aangetroffen. Er is derhalve geen alternatief mogelijk.

B1.3.2 Toetsing van de alternatievenafweging

Het onderzoek naar pesticiden in de aangevraagde soorten vindt plaats naar eierschalen en niet-uitgekomen eieren in het broedseizoen. Door de gekozen methoden wordt verstoring van broedende vogels zoveel mogelijk vermeden.

B1.4 Wettelijk belang van het project

B1.4.1 Motivatie wettelijk belang in de aanvraag

De voorgenomen activiteiten zijn volgens de aanvraag nodig ter bescherming van flora of fauna.

Dit onderzoek wordt uitgevoerd om inzicht te krijgen over de mate waarin blootstelling aan pesticiden (zoals DDT) in overwinteringsgebieden verantwoordelijk is voor de decennialange achteruitgang van beschermde vogelsoorten.

B1.4.2 Toetsing aan wettelijk belang

Wij zijn van oordeel dat het wettelijk belang, zoals weergegeven in de aanvraag, summier is aangetoond. Wij zijn het ermee eens dat het onderzoek bijdraagt aan inzicht aan de mogelijke achteruitgang van beschermde vogelsoorten. Met de resultaten van het onderzoek kan mogelijk de herkomst van pesticiden in de aangevraagde soorten achterhaald worden. Daardoor kunnen er gericht maatregelen genomen worden om de afname van de soorten te voorkomen. Daarmee is aangetoond dat de voorgenomen activiteiten nodig zijn ter bescherming van flora of fauna.

B1.5 Beoordeling staat van instandhouding

De landelijke staat van boerenzwaluw, oeverzwaluw en gierzwaluw is gunstig, van huiszwaluw en spreeuw is matig ongunstig en van ringmus is ongunstig.

Boerenzwaluw

De landelijke populatie bevat ca 210.000-280.000 (in 2013-2015) broedparen²⁰. Over de provincie Overijssel zijn de cijfers niet specifiek vermeld, wel kan gezegd worden dat de boerenzwaluw redelijk verspreid over het land in schuren en stallen broedt.

Gierzwaluw

De landelijke populatie van de gierzwaluw bevat ca. 40.000-60.000 (2013-2015) broedparen. In de Provincie Overijssel neemt de lokale populatie enigszins af ten opzichte van de periode 1998-2000 (SOVON, mei 2019).

Huiszwaluw

De landelijke populatie van de huiszwaluw bevat ca. 70.000-100.000 (2013-2015) broedparen. In de Provincie Overijssel neemt de lokale populatie in sommige gebieden sterk af, terwijl in andere gebieden

---

²⁰ Vogelatlas 2019, zie ook: <https://www.vogelatlas.nl/atlas/soorten/soort/9920>.

(zoals nabij Kampen) de lokale populatie toeneemt en de broeddichtheid hoog is. De huiszwaluw leeft voornamelijk in open gebied en bouwt haar nesten tegen de gevel.

Oeverzwaluw

De landelijke populatie van de oeverzwaluw bevat ca. 20.000-30.000 (2013-2015) broedparen. In de Provincie Overijssel zijn met name nabij Zwartsluis / Meppel grotere (broed)dichtheden van aantal oeverzwaluwen (SOVON, mei 2019). Voor hun nestgelegenheid zijn oeverzwaluwen afhankelijk van steilranden, bijvoorbeeld bij oeverranden of zanddepots.

Ringmus

De landelijke populatie van de ringmus bevat ca. 40.000-60.000 (2013-2015) broedparen. In de Provincie Overijssel is de broeddichtheid en winterdichtheid ten opzichte van andere provincies hoog (SOVON, mei 2019). Echter in de zuidwestelijke hoek van de provincie neemt het aantal broedparen sterk af. De ringmus komt vooral voor in kleinschalig cultuurlandschap met bouwland en in dorpen. Ze broeden in natuurlijke holtes, in schuren, onder dakpannen en in nestkasten.

Spreeuw

De landelijke populatie van de spreeuw bevat ca. 450.000-750.000 (2013-2015) broedparen. In de Provincie Overijssel neemt de lokale populatie af ten opzichte van de periode 1998-2000 (SOVON, mei 2019).

Door zorgvuldig te handelen en verstoring te minimaliseren volgens de beschreven werkwijze en gedragscode (zie § B1.2. en bijlage 3), zullen er geen negatieve effecten optreden op de lokale populaties bij het rapen en vervoeren van eierschalen en niet-uitgekomen eieren.

Over de periode 2020 tot en met april 2024 dient een soortenadministratie met gegevens over onderzochte aantallen en soorten aangeleverd te worden aan bevoegd gezag. De afweging voor de uitgevoerde onderzoeken dient hierin ook opgenomen te worden.

B1.6 Toetsing aan overige vereisten

Op basis van de Wnb²¹ houden wij bij onze besluiten rekening met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied. Ook nemen we regionale en lokale bijzonderheden mee in de overweging. Wij zien geen aanleiding om de gevraagde ontheffing te weigeren op basis van art. 1.10, derde lid Wnb.

B1.7 Eindconclusie toetsing

De gevraagde ontheffing van de verbodsbepalingen voor boerenzwaluw, gierzwaluw, huiszwaluw, oeverzwaluw, ringmussen en spreeuwen kan op basis van de wettelijke en beleidsmatige regels worden verleend. De gunstige staat van instandhouding van de betrokken soorten worden niet aangetast. Er is geen andere bevredigende oplossing voor handen waarbij minder effecten op de beschermde soorten optreden. Er is een wettelijk belang aanwezig om de negatieve effecten op de betrokken soorten te rechtvaardigen. We verbinden voorschriften aan de ontheffing.

B1.8 Zorgplicht blijft altijd gelden

Ongeacht wat in het besluit is weergegeven geldt altijd de zorgplicht, zoals deze is weergegeven in de Wnb²². De zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dieren, planten en hun directe leefomgeving.

C Slotconclusie

Er zijn geen belemmeringen om de aangevraagde ontheffing voor onderzoek naar pesticiden in eierschalen en niet-uitgekomen eieren van boerenzwaluw, gierzwaluw, huiszwaluw, oeverzwaluw, ringmussen en spreeuwen in Provincie Overijssel te verlenen. Om de bescherming van natuurwaarden zo goed mogelijk te borgen zijn aan de ontheffing voorschriften verbonden.

---

²¹ Wnb, artikel 1.10, derde lid.

²² Art. 1.11, eerste en tweede lid

BIJLAGE 3 – werkwijze veldonderzoek per soort

Boerenwaluw

Het verwijderen van eierschalen en niet-uitgekomen eieren zal zoveel mogelijk plaats vinden op tijdstippen dat dit de broedende vogels niet verontrust, dat wil zeggen na het uitvliegen van de jongen, of in combinatie met vang- en ringactiviteiten om verstoring te voorkomen.

Gierzwaluw

In het geval van de gierzwaluw wordt uitsluitend gewerkt op locaties waar de vogels in nestkasten broeden die al gemonitord worden en waar de nestinhoud kan worden geïnspecteerd zonder de nesten te beschadigen. Dit laatste door een opening van een luik aan de achterkant of door openen van het dak van de kast.

Huiswaluw

In het geval van de huiswaluw worden nesten aan gevels gecontroleerd met een lader en kan de nestinhoud met de hand worden bekeken en eventueel verzameld.

Oeverwaluw

In het geval van de oeverwaluw kunnen nesten gecontroleerd worden met behulp van endoscopie, waar bij de inhoud wordt gecontroleerd met een spiegel of cameraatje op stok. Daarmee kan aan het einde van het broedseizoen ook worden bekeken of er nog eieren zijn achtergebleven. Deze kunnen vervolgens worden verzameld waarna het nestgat dicht wordt gemaakt met zand. In kunstwanden is dit al een normale werkwijze, zo wordt ingespeeld op het instinct van de vogels om een nest te graven. Ook wordt hierdoor voorkomen dat nestparasieten zich over de nesten ontfermen.

Ringmus

In het geval van de ringmus wordt gewerkt op locaties waar al langlopend onderzoek plaatsvindt aan de soort en waar deze in nestkasten broeden. De inhoud van de nestkasten wordt tijdens het broedseizoen gecontroleerd en tijdens deze controles kunnen eventuele eierschalen en achtergebleven eierresten worden verzameld.

Algemeen

Er wordt niet langer dan een uur per stal/vangdag gewerkt. Er wordt gewerkt volgens de gedragscode voor ringers van SOVON. Onderzoeken naar vogels worden – waar mogelijk - gecombineerd.